

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Redaktie-sekretariaat: Postbus 7176 te Amsterdam.

Administratie: Rotterdamse Rijweg 174, Rotterdam-8

E. R. POSTMA — EINDHOVEN

PSALM 132 (SLOT)

Koninklijke minister

De keizer van Ethiopië, Haile Selassie, heeft een moeilijke tijd achter de rug. Mouterij in het leger (al ging het om niet meer dan meer soldij) en onrust onder de bevolking. De vakbonden lieten de oude leeuw van Juda hun tanden zien. Hij bond in en gaf toe. De rust schijnt weergekeerd. Maar 't blijft een open vraag of t.z.t. een jonge leeuw van Juda nog ooit zijn opvolger zal worden. De wereld kent weinig koningen meer, laat staan keizers. 't Is alsof de mensen denken: een koning is ook niet alles... Ze geven de voorkeur aan een gekozen president. Dat laat je de illusie, dat je zelf ook nog iets te zeggen hebt en dat je hem kunt afzetten als je hem zat bent. In de praktijk vaak inderdaad niet meer dan een illusie.

Israël heeft een tijd gekend waarin een koning alles voor hen was, dat dachten ze tenminste (1 Sam. 8). 't Was God, die toen dacht: een koning is ook niet alles... Vooral omdat hij weet wat er achter Israëls vraag steekt: ...Mij hebben zij verworpen, dat Ik geen koning over hen zou zijn. Dus kregen ze waar ze om vroegen.

Perspectief komt er pas, als de koning weet, dat hij niet meer dan minister — dienaar — is. Gods dienaar. Mijn Knecht, noemt God David. Zolang een David, een Salomo of wie dan ook, dat erkent, is er toekomst voor volk en koning. 't Is betreutswaardig, dat het begrip theocratie, Gods-regering steeds meer op de achtergrond raakt. 't Is de sleutel voor het verstaan van Israëls konings-geschiedenis.

Een dure eed

In Ps. 132 is dat begrip in elk geval doorgebroken. Ook bij Israël zelf. 't Gebed voor de gezalfde (Zerubbabel) wordt niet gedragen door de behoefte aan een koning gelijk de andere volken hebben. De ervaring in de ballingschap zou hen voorlopig wel bij blijven. Een Nebukadnezar was meer dan genoeg...

Niet voor niets begint de psalm met een herinnering aan Davids moeite om de ark, Góds troon, naar Jeruzalem te brengen. Beter

nog: naar Sion, de woonplaats van Gods keuze. Zo woont de koning in de schaduw van de Almachtige — dat is veilig voor iedereen.

Daarbij sluit zich aan het beroep op Gods eed aan David. Dat geeft blijk van inzicht: Davids dynastie staat of valt met de HERE. Een betere garantie is er niet. Koningen en andere staatslieden beloven veel, maar komen weinig na. De HERE heeft David een dure eed gezworen waarop Hij niet terugkomt! De eed behelst: een van uw lieflijke zonen zal Ik op uw (!) troon zetten. Zo is Israëls geschiedenis begonen — Gods belofte aan Abraham: uw lieflijke zoon zal uw erfgenaam zijn (Gen. 15:4); zo wordt Davids dynastie gegrond. Maar wat voor Abrahams nakomelingen geldt, geldt ook voor Davids zonen: als uw zonen mijn verbond houden, dan zullen ook uw zonen voor immer op uw troon zitten. Hoe serieus deze woorden gemeend zijn, heeft Jochim (Chonja) ervaren. Jeremia heeft 't moeten optekenen: schrijf deze man in als kinderloos, een man die in zijn dagen geen geluk heeft, want het zal aan geen van zijn nakomelingen gelukken om te zitten op de troon van David en weer over Juda te regeren (Jer. 22:30).

Neem het risico gerust!

Was het niet riskant, om niet te zeggen dom van Israël aan deze eed te herinneren in zijn gebed voor de gezalfde? Welke garantie kan een zoon van David zetten tegenover die van God? Toch schroomde Israël niet om uitgebreid in te gaan op het probleem: waar blijft des HEREN trouw aan David? Met deze vraag omschrijft de Nieuwe Vertaling terecht de inhoud van Ps. 89.

't Stond Israël goed voor ogen, wat de HERE gezworen had en wat het van Davids huis had te wachten. Israël kent zijn bijbel blijkbaar. 't Weet wat in de profetieën van Jesaja (55:3) en Jeremia (33:21 v.) staat, zo goed als in 2 Sam. 7:12.

't Moet na de ballingschap het onderwerp van gesprek — en van gebed — zijn geweest. En men weet waar men over spreekt: indien zijn zonen mijn wet verlaten,

dan zal Ik hun overtreding met de roede bezoeken — maar mijn trouw zal ik niet verloochenen, mijn verbond niet ontwijden (Ps. 89:31-35).

Gods eed was een fascinerende zaak — 't was immers het enige lichtpuntje in het duister van Israëls bestaan? Daarom laten zij God niet los, al kennen ze de risico's. God legt niet voor niets zo'n eed af — daar steekt Zijn vastbesloten wil achter Israël bij de gratie van een messias in vrede te doen leven. Je kunt ook zeggen: daar gaat de belofte van de Messias in schuil. Blijkens allerlei profetieën heeft Israël van die heerser (Micha), die herder (Jeremia, Ezechiël) alle goeds te wachten.

Brood naast de deur

Als in 't eerste deel van deze psalm komt Israël hardnekkig terug op Sion. Dát is de plaats waar God wil wonen — en waar Israël woont. Hij heeft zelf gekozen. Zegt Levi: sta op, HERE, naar uw rustplaats (vs 8), God zegt: dit is mijn rustplaats voor immer (vs 14). Komt Israël daar op terug, dan kun je dat eigenbelang noemen. Maar 't is terecht eigenbelang, van levensbelang, als iemand God houdt aan Zijn Woord. 't Is de enige zekerheid: Hij komt zijn woorden ten minste na!

Zouden de ogen niet oplichten bij de herinnering aan Gods goede woorden? Hoor maar:

haar voedsel zal Ik rijkelijk zegenen,
haar armen zal Ik met brood verzadigen,
haar priesters zal Ik met heil bekleden,
haar vromen zullen vrolijk juichen.

Na een drie maal herhaald „Ik zal“ van de HERE past inderdaad een „hoera“ van de vromen.

De afstand van het paleis van de gezalfde des HEREN naar de troon des HEREN is letterlijk heel kort. De gezalfde kan voor zijn volk vlak bij terecht — voedsel, brood en heil zijn „om de hoek“ — hij hoeft 't maar te halen.

Niet „brood en spelen“ van de keizer, maar brood en heil van Israëls grote Koning. De gezalfde is bijna boodschappenjongen — maar is het vernederend zó knecht des HEREN te zijn? Zo kun je blijde gezichten maken — wat wil een zoon van David nog meer?

Speelbal of schakelfiguur?

't Volk wil het wel zo — dat blijkt uit dit gebed. Een koning die bij God naast de deur woont, in zijn schaduw. Zerubbabel, de gezalfde, mag er zich mee troosten. Schijnbaar heeft hij niet veel in te brengen. Hij telt amper mee in het politieke spel — veel meer dan

Het redaktiesekretariaat van „Opbouw“ is gewijzigd.

Alle stukken bestemd voor de redactie zenden naar Postbus 7176 te Amsterdam.

een speelbal is hij niet. Maar in Gods plannen heeft hij een eigen plaats, zo goed als heel Davids dynastie — tot aan de Leeuw uit de stam van Juda (Op. 4:5). Hij deelt op voorhand in diens glorie. De hoorn — symbool van kracht — is niet dood, valt niet af. De lamp blijft branden in Davids huis (zie: G. v. Atten, De lamp in Zacharia 4, Opbouw, 16e jrg., nr. 26; met verwijzing naar 2 Sam. 21:17; 1 Kon. 11:36; 1 Kon. 15:4; 2 Kon. 8:19). Zijn soldaten behoeven niet te muiten: zijn vijanden zal ik met schaamte bekleden. Zijn troon zal niet wankelen: op hem zal zijn kroon blinken. Geen vakbond kan daar tegen op.

De mensen denken vaak: een koning is ook niet alles... Als het gaat om „koningen gelijk de andere volken hebben“, kon 't gelijk wel eens aan hun kant zijn. Maar betreft het Gods gezalfde, de Messias, dan hebben ze ongelijk. Tenslotte gaat er niets boven echte theocratie. Daarin gaat gebed boven geweld: wend het aangezicht niet af van úw Gezalfde... Een verhoord gebed.

IN DIT NUMMER

Pagina 85

Ds E. R. Postma,
Psalm 132

Pagina 86

Drs H. de Jong,
Verantwoording

Pagina 87

Drs H. E. S. Woldring,
C.D.A.
het christelijk-democratisch appèl

Pagina 88-89

D. W. L. Milo,
Grazige weidenDs C. P. Plooy,
De brief van Jakobus

Pagina 90

Boekaankondiging
Persschouw

H. DE JONG — AMSTERDAM

VERANTWOORDING

Anderhalf jaar geleden vroeg de Theologische Faculteit van Utrecht en onlangs vroeg de Katholieke Theologische Hogeschool van Amsterdam mij of ik in het kader van een college-reeks 'Kerkenkunde' iets wilde zeggen over de vrijgemaakte gereformeerde kerken. Ik heb dit aangegrepen als een gelegenheid om ook voor mezelf tot wat meer duidelijkheid te komen. Misschien kan het resultaat van mijn nadenken ook anderen van dienst zijn, vandaar de publicatie ervan.

U vraagt van mij, die tot een kleine kerkengemeenschap behoor — de vrijgemaakte gereformeerde kerken buiten (synodaal) verband — dat ik mijn visie op de kerk zal geven. Misschien is uw gedachtengang daarbij wel geweest, dat iemand die tot een kleine kerk behoort, wel een duidelijke overtuiging en motivatie zal bezitten, waar lekker tegenaan gepraat kan worden. In het algemeen is dat ook wel zo. Vaak zijn kleine kerken eenzijdige kerken, die een bepaald punt op de voorgrond stellen en zelfs drijven. En eenzijdigheid betekent kracht, in het geestelijke.

Maar het is dan wel vaak domme kracht.

Er zou iets gewonnen zijn, als ik u vanmiddag de indruk kon bijbrengen dat ook in een kleine en — vanuit uw gezichtspunt — streng orthodoxe kerk een problematiek doorleden kan worden, die van een algemeen belang is. Zeker, wanneer u straks hoort over schorsen en geschorst worden als uitvloeisel van leertucht-procedures, versta ik uw neiging wel om in lachen uit te barsten, vooral wanneer u er achter komt, om wat voor splinterigheden het daarbij wel niet gaat. Toch, heeft u wel eens overdacht, dat een kerk zonder leertucht even belachelijk is? Men zou het lachen wat eerlijker moeten verdelen en het niet alleen moeten bewaren voor de minderheden.

Mijn visie op de kerk wil ik vanmiddag niet rechtstreeks geven, in een theoretisch ontwerp. Ik geef de voorkeur aan de indirecte manier, door met u over mijn eigen kerk te praten, die nog maar zo kort geleden ontstaan is, want wij zijn pas zes à zeven jaar oud. Voordeel daarvan is, dat we zo voor het mooie verhaal gespaard blijven, omdat elk mooi verhaal over de kerk een leugen is. Een nadeel kan zijn dat ik u binnenvoer in een wereld, die toch te onbekend is. Maar misschien dat dit laatste bezwaar verholpen kan worden door de navraag.

Rest mij vooraf nog te zeggen, dat ik, buitenverbands vrijgemaakt zijnde, mij toch ook nog wel binnenverbands voel — zeker tegenover een groep als de uwe. Ten overstaan van u ben ik dus vrijgemaakt tout court, of artikel één-entertig, als u dat meer zegt, en zal ik van binnenuit beide kerken proberen te spreken en te laten zien, hoe ik het conflict in de boezem van deze kerkengroep, die

zelf niet ouder is dan dertig jaar, heb beleefd.

—o—

Wij vrijgemaakten dan, zijn mensen — zou ik met een variant op een woord uit Klaagliederen willen zeggen — die ellende gezien hebben; kerkelijke ellende. Dit houd ik voor het meest in het oog lopende, zij het niet het meest kenmerkende van de kerkengroep waartoe ik mag behoren. Helmut Thielicke heeft een boek geschreven „Leiden an der Kirche” — welnu, onder ons is geleden aan de kerk. Onder ons lopen predikanten rond, die tijdens dit korte leven tweemaal in hun dienst zijn geschorst en afgezet. Als je nu bedenkt, dat iemand als dr. Buskes tot in zijn emeritaat toe publiek gejaakt heeft van de pijn om een schorsing, die hem in zijn jeugd alleen maar bedreigd, niet eens getroffen heeft, dan kun je nagaan, hoe er onder ons geleden en vroeg gestorven wordt — aan beide zijden trouwens van de onlangs opnieuw getrokken scheur, want te schorsen en geschorst te worden is allebei even moeilijk, voor mensen met een geweten. Maar niet, natuurlijk, opdat wij ons zouden verheffen, is ons deze doorn in het vlees gestoken en het is evenmin zo, dat wij ons eigenwillig of behaagziek in de kerkelijke ellende gespecialiseerd hebben. Het ligt anders.

Het is misschien wel goed, als ik iets over de geschiedenis van onze kerken vertel, niet om feiten en data te vermelden, maar om een geestelijke achtergrond te schetsen. Alles zal daardoor niet duidelijk worden, maar misschien toch wel een beetje.

Het eerste, dat gezegd moet worden is, dat aan de vrijmaking in de veertiger jaren een nieuw Schriftverstaan ten grondslag heeft gelegen. Met dit nieuwe Schriftverstaan bedoel ik de bewuste poging van verschillende theologen in de gereformeerde kerken van de dertiger jaren, om de Schrift niet-scholastisch te lezen. Om met de namen van twee van de meest begaafden onder hen te volstaan: ds B. Holwerda van Amersfoort, later hoogleraar in Kampen in de O.T.-ische vakken en ds S. G. de Graaf, predikant bij de Gereformeerde Kerk van Amsterdam, twee geleerden, die grondige theologie hebben bedreven, hoofdzakelijk met het oog op hun preekarbeid, en die daardoor tot een prediking kwamen, die hoog uitrees boven die van hun tijd- en ambtgenoten en niet zelden het visionaire naderde. Het

gereformeerde volk is door hun kanselarheid in de dertiger jaren en in de oorlogstijd geweldig toegerust geworden, terwijl de laatste door zijn optreden zondag aan zondag in Amsterdam, meer gedaan heeft aan de vorming van de theologische studenten aan de V.U. dan verscheidene hoogleraren. Doordat ook de uitzonderlijke figuur van prof. K. Schilder tot deze groep behoorde, was hij er de oorzaak van, dat de beweging geassocieerd werd met de vele andere zijden van zijn fascinerend talent. Behalve de gereformeerde theoloog was hij immers ook de artistiek begaafde journalist-polemist en de eerste maanden van de duitse bezetting de moedige verzetsstrijder, die met zijn pen het nationaal-socialisme principieel en geestelijk bestreed.

Toen in de veertiger jaren het kerkelijk conflict voornamelijk rondom de persoon van Schilder losbarstte, kon het haast niet anders, of er vormde zich een breed geschakeerde aanhang, die hem in de vrijmaking volgde. Het was werkelijk een bont gezelschap. Daartussen evenwel liepen ook de mensen, die, nauwelijks door hem beïnvloed, hun daad van vrijmaking stelden, om zo te blijven bij wat ze zagen als de winst van de dertiger jaren: een niet-scholastieke theologie met als pendant een niet-moralistische prediking, een bijbelgebruik, dat recht deed aan de levendigheid en de rijke genuanceerdheid van de Heilige Schrift als bron en norm voor het leven als christen.

Kerkelijk Leven

Deze stroming is echter al spoedig in de vrijgemaakte kerken haast tot een onderstroming geworden. Soms denk je wel, dat van het werk van een Holwerda of van een Janse meer buiten dan binnen onze kerken is geprofi-teerd. Niet allen trouwens waren met de vrijmaking meegegaan, ook S. G. de Graaf niet.

Groter aandacht werd in de vrijgemaakte kerken opgeëist voor de controversen tussen degenen, die zich opwierpen als de rechtmatige erfgenamen van Schilder, welke controversen al vóór zijn dood (1952) inzette. De grote meerderheid in de vrijgemaakte kerken gebruikte Schilder's erfenis voor haar strenge kerkisme en confessionalisme en maakte de geweldige dynamiek die van zijn persoon en werk uitging, dienstbaar aan wat de „doorgaande reformatie” heette, maar in feite meer een restauratie van het verleden was (exclusief eigen organisaties in staat en maatschappij, b.v. het G.P.V.). Je hoorde van die kant steeds duidelijker zeggen: wij zijn (door de vrijmaking) gebleven die we waren — een eigenaardig gezegde voor mensen, die geloven een reformatie meegemaakt te hebben. Stel je dit gezegde eens in Luther's mond voor! Van de kant van de meer intellectuele minderheid beriep men zich op Schilder's onbekrompen ruimheid van geest, die van een oecumenische allure was. Inderdaad maakte het veelzijdige in Schilder (met als gevolg daarvan de charme van de inconsequentie) het mogelijk, zich zo tegengesteld op hem te beroepen. Zelfs voor het strengste kerkisme kan men bij hem terecht.

BIJBELSE RAADGEVINGEN

Blijven volharden in de gemeenschap

Handelingen 2:42

Van de eerste gemeente in Jeruzalem lezen we, dat de leden niet enkel bleven volharden bij het onderwijs van de apostelen, dus bij de gezonde evangelische leer, maar ook bij de gemeenschap. Het is een groot voorrecht, dat de geroepen door het Evangelie in de gemeenschap worden gesteld. Ze beoefenden van meet af de kerkelijke gemeenschap.

Laten we als gelovigen de gemeenschap los; houden we de hand met de broeders en zusters niet vast, die met ons eenzelfde kostbaar geloof verkregen hebben; onttrekken we ons aan een gemeentelijk leven, zoals het door de apostelen van de Heer onder opzieners en diakenen is gesteld, dan wordt ons christelijk leven aan niet geringe gevaren blootgesteld.

Wij kunnen onszelf wel wijsmaken, dat we als Christenmensen beter op onszelf kunnen blijven staan, dat we zonder die bepaalde band de Heer eerst recht en in vrijheid en met een goed geweten kunnen dienen, zonder de moeilijkheden en bezwaren en gevaren, die een kerkelijke samenleving altijd meebrengen. Maar op de duur zal blijken dat zulk een individueel christenleven verarmt en in strijd is met het levend lid zijn van het lichaam van Christus.

Wij mogen ons niet onttrekken aan onze gemeenschapsplicht. Wij hebben elkaar op te bouwen in het geloof. We zullen in gemeenschappelijke samenkomsten de lofprijzing des Heren volbrengen en de dood van onze Heer Jezus verkondigen bij brood en beker. Wij zullen de gaven van zijn Geest tot nut en tot heil van onze medechristenen gewillig en met vreugde aanwenden.

Nooit op onszelf blijven staan, maar als lidmaten van één lichaam in waarachtige broederliefde met elkaar steeds meer verbonden worden. Volharden in de gemeenschap!

Bilthoven.

B. Telder

Dit titanen-gevecht om Schilder's erfenis (om twee tegenvoeters te noemen, prof. J. Kamphuis en dr G. Puchinger) is tenslotte, na lange, vermoeiende jaren van polemiek beslecht geworden door het scherpe wapen van de kerkelijke tucht van de zijde van de meerderheid. Bepaalde dingen moeten deze meerderheid zeer hoog gezeten hebben, dat zij naar dit wapen greep, waarvan zij de scherp-te zelf aan den lijve had ondervonden. Het was nog maar zo onbegrijpelijk kort geleden, dat men zelf minderheid was!

Merkwaardig genoeg echter zijn door deze tuchtmaatregelen niet alleen en zelfs niet in de eerste plaats diegenen getroffen, die voor groter ruimte pleitten en een meer oecumenische houding voorstonden. Dezen zijn namelijk in de loop der tijd in meerderheid uit eigen beweging teruggekeerd naar de synodaal gereformeerde kerken. Veel meer zijn diegenen getroffen, die het dilemma, waarvoor ze gesteld werden, niet aanvaardden, weigerden ingedeeld te worden, het gebruik van de tucht in deze situatie afwezen, waar-schuwden tegen de formalisering van het kerkelijk leven en tegen de confessionalistische afsnoering van het Schriftgetuigenis en die er daarom (misschien ook uit reaktie?) ook niet te zwaar aan til-den als iemand eens een confessionele schuiver maakte (ds Telder met zijn boek: Sterven en

dan). Deze getroffen hebben in meerderheid de zgn. Open Brief (waarin een aantal ambtsdragers stoom afblies tegen de huns inziens verregaande kerkistische en confessionalistische koers binnen de vrijgemaakte kerken) niet eens ondertekend, maar zijn wel slachtoffers geworden van de kerkelijke tucht, die naar aanleiding van het verschijnen van deze brief systematisch op gang kwam. De Open Brief is dan ook beslist niet een stuk, dat de vrijgemaakte kerken buiten het verband als geheel kenmerkt. De belangrijkste opsteller ervan, ds B. J. F. Schoep, destijds te Amstelveen, is naar de synodaal gereformeerde kerken teruggegaan.

Zij echter, die naar het wapen van de tucht grepen, hebben gedacht dat die er door getroffen werden, en bloc zouden terugkeren naar de synodaal gereformeerde kerken, met uitzondering van enkelen, die een vrije gemeente zouden vormen. Deze verwachting is niet uitgekomen. Reden, waarom de kerken buiten het verband voor de binnenver-

banders een probleem vormen. Ze zijn een misrekening.

Ik zeg dit zonder enige voldoening, want ook voor onszelf zijn wij nog een probleem. Want hoe nu verder? Moet het de richting uit van de vrije-gemeente-vorming, zoals sommigen willen? Moeten wij een nieuw kerkverband opzetten en ons als nieuwe kerkengroep presenteren? Of moeten we in overleg treden met de Christelijke Gereformeerde Kerken en tot zolang heel het kerkelijk leven in de voorlopigheid laten? Of heeft samenspreking met de synodaal gereformeerde kerken nog zin?

Wie zijn wij eigenlijk?

Toch zou ik ongeduldige buitenstaanders willen vragen, nog enig geduld te oefenen met het informeren naar onze identiteit. Als u ons nog niet ziet rondspringen tussen andere andere honden in de kennel, overweeg dan, dat we wel eens in een donker hoekje konden zitten om onze wonden te likken en om over onszelf na te denken.

Eén ding is vurig te hopen, dat

onder ons de concentratie op de bijbelse boodschap een hernieuwde aanvang mag nemen. Als we aan beide zijden van de streep, nadat we van elkaar wat rust gekregen hebben, terug tasten naar deze wortel van de vrijmaking, doen we meer aan hereniging dan door moeizame samensprekingen. Misschien zal het ons dan ook gegeven worden, iets voor de andere kerken te mogen betekenen, vanwege onze niet-scholastieke en niet-moraliserende traditie in theologie en prediking. Misschien wil de Here God ons zegenen in onze pogingen, deze onderstroom in het vrijgemaakte kerkelijke leven weer bovengronds te krijgen. Aan beide zijden van de scheur wordt algemeen getwijfeld aan een spoedige heling van de breuk. Opmerkelijk, dat beide partijen elkaar sneller losgelaten hebben dan ten tijde van de vrijmaking. Zoals wanneer je opgerold karton doorknipt en na het doorknippen de beide stukken van el-

denweg. Een weg van het „schemerige midden” wijzen zij zelfs van de hand. Een principiële visie van uit het Evangelie op allerlei actuele problemen, zien zij als de enige mogelijkheid om in de politiek een **eigen** gezicht te tonen. Dit is echter — helaas — een groot probleem in het CDA. Dit zal na verloop van tijd het centrale probleem worden. De overgrote meerderheid in de drie christelijke partijen heeft zich — meer of minder aarzelend — voor het CDA uitgesproken. Men wil écht wel met elkaar samenwerken en samen optrekken, maar dan in een **christen-demokratisch** appèl!

Vooraf in de KVP zit een groepering mensen, die een „open partij” voorstaat. Zij willen geen CDA, die alleen het Evangelie als inspiratiebron erkent. Ook andere overtuigingen zouden binnen de nieuwe partij een gelijkberechtigde plaats moeten hebben. Het CDA moet zich volgens hen niet aan een bepaald levensbeschouwelijk uitgangspunt binden.

In het prille begin van de samenwerking vertonen zich dan reeds enkele barsten. Dat wil niet zeggen, dat het persé fout zal lopen. Alleen zij die dat wensen, zullen dat bij voorbaat zeggen. 't Is echter een reële vraag, of het groei-model van de CDA een volgroeiende werkelijkheid zal worden.

Gevaren zijn dus duidelijk aanwezig. Ook bezwaren zijn er in overvloed. Aan sombere visies is ook geen gebrek en aan sombere kanttekeningen bij sombere visies nog minder.

Al met al bieden de zwartkijkers weinig of geen alternatieven.

In de ARP, de CHU en de KVP zijn velen, die zich vanuit hun geloofsovertuiging gedreven weten om te zoeken naar een steeds betere samenwerkingsvorm. Vanuit het geloof streven zij naar de realisering van hun politieke invloed en verfoeien zij een schemerige middenweg.

Zal 't lukken?

Het CDA heeft veel goede en hoopvolle elementen in zich. De verontrusten hebben wat dit betreft te veel en ongerechtvaardigde kritiek.

Is hun kritiek dan uit de lucht gegrepen? Beslist niet.

Ik sprak reeds over de barsten, die het prille CDA-begin vertoont. Maar rechtvaardigt dit het vaarwel zeggen van het CDA? Als juist die mensen, die zo goed weten hoe het moet vertrekken, dan bevordert dat de geloofwaardigheid van hun woorden niet. Zij zeggen de grote christelijke partijen niet alleen: vaarwel! Zij laten deze in de steek.

Zij kunnen gemakkelijk zeggen: „Het CDA loopt helemaal fout. De ARP is ook al lang niks meer. Allemaal slap gedoe van die linkse jongens.”

Zij hebben gemakkelijk praten. Zij zijn al lang weg.

En dan anderen zeker ook nog oproepen om ook SGP, evt. GPV, te stemmen?

Wie werkelijk door zijn overtuiging gedreven wordt en meent werkelijk iets in de politiek te zeggen te hebben, die zoekt het niet bij min of meer gelijkgezinden of bij mensen die bij voorbaat met applaus klaar staan. Hij zoekt de bedreigde situatie. Daar heeft hij iets te zeggen. Bij die mensen, die lang niet altijd geneigd zijn geduldig naar hem te luisteren, heeft hij een taak. Voor hen heeft hij immers een boodschap.

Tenminste... als hij echt iets te zeggen heeft.

Vervolg op pagina 90

H. E. S. WOLDRING — AMSTERDAM

C.D.A.

het christen-demokratisch appèl

De verkiezingen voor de provinciale staten staan voor de deur en die voor de gemeenteraden zijn in aantocht. In Opbouw is regelmatig — meestal in verband met verkiezingen — over de politiek geschreven. Zo heeft prof. Veenhof uitgebreid over het GPV geschreven. Vorig jaar heb ik in drie artikelen de PPR aan de orde gesteld. Nooit heeft de redactie van Opbouw een bepaalde partij aanbevolen. Wel hebben wij regelmatig geprobeerd het politiek gebeuren kritisch te volgen.

Vandaag: het CDA, het samenwerkingsorgaan van de ARP, de CHU en de KVP. Het is een heet hangijzer in christelijke kring. Wij bevelen het niet zonder meer aan, maar willen proberen in een korte schets het naar zijn intentie recht te doen.

Wij kunnen niet doen alsof het niet bestaat. In verschillende provincies komen de drie christelijke partijen met een CDA-lijst uit. In andere provincies komen de ARP, de CHU en de KVP wel met afzonderlijke lijsten uit, maar willen zij na de verkiezingen als één fractie in de provinciale staten optreden. Dit alles werd de verontrusten in de drie christelijke partijen te gek. Er ontstond een nieuw rooms partijtje, dat tegenwoordig veel in de publiciteit is, gezien de onderlinge ruzies.

De AR- en CH-verontrusten hebben zich al enige jaren in het NEV aaneengesloten. Het NEV zocht aanvankelijk een vorm van samenwerking met het GPV. In NEV-kring werd de tweede zetel van het GPV in de Tweede Kamer, die van dr Verbrug, beschouwd als een NEV-zetel. De ontevredenheid in deze kring tegen de „kerkelijkheid” van het GPV nam echter toe. Ook wilde men meer contacten met bijv. de SGP. Het gevolg was dat het GPV de samenwerking met het NEV verbrak.

Tegenwoordig zoeken veel NEV-ers hun heil bij de SGP. Niet omdat zij zoveel zien in de garde van ds Abma en Van Dis. Maar de SGP-jongeren — vooral geconcentreerd rondom het blad „Wapenveld” — zouden wel eens meer perspectieven kunnen bieden.

Ik vind dit een vreemde manoeuvre van de NEV-ers. De gedachten die in de SGP, óók onder de jongeren, leven over de theocratie, de overheidstaak, de verhouding tussen kerk en staat, zijn volkomen in strijd met de wat sinds tientallen jaren door de ARP en de CHU wordt beweerd. Het GPV zit wat dat betreft veel meer in de anti-revolutionaire en christelijk-historische richting.

Ook de woordvoerders van het GPV zullen op de verontrusten een zakelijker, modernere en meer akseptabele indruk maken dan die van de SGP. Dat verschillende gedachten-kronkels van het GPV — o.a. het „kerkisme” — door de NEV-ers niet genomen worden is alleszins begrijpelijk.

Hun sympathie voor de SGP is echter allerm minst geloofwaardig en beslist niet overtuigend.

Is het CDA zo slecht?

Na de verkiezingen van 1967 volgden enkele oriënterende besprekingen tussen de voorzitters van de ARP, de CHU en de KVP. Op 24 april van dat jaar werd de

zgn. „groep van achttien” gevormd. In de daarop volgende jaren verscheen — zoals dat hoort — verschillende rapporten, de „groep van achttien” werd opgeheven en in 1971 werd een contactraad in het leven geroepen, bestaande uit vertegenwoordigers van de drie christelijke partijen. Deze contactraad publiceerde in de zomer van 1972 het bekende rapport: „op weg naar een verantwoordelijke maatschappij. Odanks bepaalde zwakheden en vaagheden die in dit rapport zaten, presteerden de drie partijen zich hier mee voor de verkiezingen in het najaar van 1972. Zij presenteerden zich duidelijk als christelijke partijen, die het Evangelie als het enige uitgangspunt aanvaardden.

Tijdens de moeilijke kabinetsformatie, die aan het ontstaan van het kabinet-Den Uyl voorafging, haakte de CHU af en ging in de loop van 1973 steeds duidelijker met de VVD in de oppositie. Toch verklaarden de ARP, de KVP en de CHU op 15 december 1973 bij de eerstkomende Tweede Kamerverkiezingen met één CDA-lijst te willen uitkomen.

Dit laatste is op 't ogenblik in veel provincies reeds het geval.

Het CDA is een vorm van samenwerking. Men spreekt wel over het CDA als een groei-model. Dat wil zeggen, dat men al het mogelijke wil doen om te proberen tot een hechtere vorm van samenwerking te komen. Een zeer hechte federatie? Een fusie misschien? Waar het op uit zal lopen is niet te voorspellen. De koffiedikkijkers en de zwartkijkers kunnen U natuurlijk precies uitleggen, dat het gegarandeerd fout zal gaan en dat het allemaal erg „links gedoe” is. Redelijkerwijs kan alleen maar gezegd worden, dat er hard gewerkt wordt om de mogelijkheden uit te buiten ter bereiking van een zo goed mogelijke samenwerkingsvorm.

Er zijn mensen in de ARP, de CHU en de KVP, die een CDA toejuichen, omdat dat in de gepolariseerde verkondigingen tussen de PvdA en de VVD de mogelijkheid van een middenweg biedt. De opstellers van de nota „op weg naar een verantwoordelijke maatschappij”, Goudzwaard, Steenkamp en anderen, zullen niet zonder meer pleiten voor zo'n mid-

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

GRAZIGE WEIDEN

In de dertiger jaren werd in Nederland een film verboden, die *Grazige Weiden* werd genoemd. *Green Pastures*. Na de oorlog is ze toch vertoond, maar toen gebeurde wel meer dat voorheen niet kon. In die film speelden negers, hoe ze zich de „hemel” voorstelden; althans hoe ze het God-met-ons beleefden. Daarbij werd God als een welgedane neger uitgebeeld met strohoed en dikke sigaar; zijn geliefde kinderen dansten in een speelweide, gelegen aan een stroom waarin gebaad werd. Het geheel ontleende zijn titel natuurlijk aan Psalm 23: Hij zal mij leiden aan rustige wateren, doen neerliggen in grazige weiden.

Alle volken van alle tijden hebben zich voorstellingen gemaakt van een heilstaat. „Een dorstige droomt en zie hij drinkt”, zei Jesaja, die daarmee de zogenaamde wensdroom aanduidde. Wat een wonder, dat een slavenvolk droomt van een lui leventje; dat het zijn God ziet als een der hunnen, maar dan in de status van een rijke Meester. Zulke wensdromen kennen we allen. Ze maken onze verborgen wensen openbaar en duiden aan, wat we te kort komen.

—o—

Nu, daarover gaat het volgende niet. Waar we vandaag over spreken is een gans andere zaak. En om verwarring met het voorgaande te voorkomen stellen we dat even met nadruk vast.

Enkele jaren geleden verscheen een bescheiden boekje van een psychiater-arts, dr Teunissen, onder de titel „Paradijselijke Visioenen”. Mijn exemplaar van dit schone boekje is vermoedelijk aan een goede vriend uitgeleend, want het is verdwenen met achterlating van een reeks kostelijke herinneringen. Deze visioenen waren — naar ik me meen te herinneren — door een vakman opgetekend, die niet liet blij-

ken de Bijbel te kennen. Niettemin was het „materiaal” van die visioenen zo boeiend, omdat ze in alles aan de Bijbel herinnerden.

Bij wensdromen komen die dingen naar voren, welke aan de dromer ontbreken. De een mist dit — de ander dat. Daarom zullen geen twee wensdromen dezelfde inhoud hebben. Maar bij de visioenen waar het hier om gaat komen de beelden wel en terdege op hetzelfde neer.

Het waren visioenen van een aantal personen, die aan de rand van de dood dan wel schijndood waren geweest. U weet wel, uit uw eigen omgeving wellicht, wat de ervaringen zijn van iemand die nagenoeg verdrongen is geweest. Na de mislukte pogingen om het leven te redden komt een periode van angst en paniek — welke gevolgd wordt door een volkomen ontspanning en vredige overgave. Een van mijn vrienden, die als jongen eens vrijwel verdrongen is, herinnert zich bijvoorbeeld het ogenblik, dat hij kalm op zijn rug was gaan liggen. Dat is, naar ik meen te weten, een vrij algemene ervaring.

Maar niet algemeen bekend is, wat de psychiater-arts optekende uit de mond van een aantal ondervraagden, die van de verdrinkingsdood waren gered of die schijndood waren geweest. Dat is: het visioen van de grazige weiden.

Dat visioen wordt niet door allen precies gelijk beschreven. Er blijven verschillen in details. Maar de hoofdzaken zijn deze. Ze hebben een groen veld gezien of groene weiden, waarin een rivier en aan weerszijden daarvan geboomte. Vooral het groen maakte zulk een indruk, dat een woord als smaragd tekort schiet bij de beschrijving. Een zei, dan het normale aardse groen pijn deed aan zijn ogen, toen hij tot het bewustzijn terugkeerde. Het gevoel, dat hier bij behoort, is dat van extatische blijdschap en grote vrede.

—o—

Nu eerst iets anders. Waarom is de bewoner van een stinkende fabrieksstad zo uitgelaten als hij in de zuivere Veluwe bossen komt? Waarschijnlijk omdat hij voor een ogenblik bevrijd is van de beklemmende geuren en gevaarlijke stoffen. En waarom kunt u zo „vrij en frisser ademhalen”, als u eens bij goede vrienden een fijn bezoek brengt? Waarschijnlijk omdat u een ogenblik uw dagelijkse zorgen kwijt bent en eens in een gezond geestelijk klimaat ademt. Het kwijt-zijn van onze last, al is het ook maar voor korte tijd, kan dus zo'n weldaad zijn.

Welnu, terug naar de paradijselijke visioenen. Misschien is een deel van de extatische vreugde, die bij dat visioen behoort, wel de afwezig-

C. P. PLOOY - EDE

De brief van Jakobus

Bid voor elkaar
(5 : 14-18)

Een bijzonder fijne gestalte van het gebed is de *voorbede*.

Het is een uiting van de „driehoeksvierhouding” in het verbond: God liefhebben boven alles (top van de driehoek) en je naaste als jezelf. Dan sta je samen met je naaste in het gebed voor Gods troon.

Jakobus gewaagt van de voorbede voor zieken. De oudsten der gemeente mogen geroepen worden, opdat ze over de zieke een gebed uitspreken. De „oudste”, in de joodse synagoge een vaststaande term: de ouderlingen. De zieke mag ze bij zich roepen. Waarom zou hij met zijn nood en zorg alleen om tobben? Hij hoort toch bij de gemeente, die met en voor hem bidt en dat speciaal wil doen en laten doen door de ambtsdragers. Het initiatief om hen te roepen mag van de zieke of zijn familie uitgaan.

Wie roepen we bij ons ziekbed? Mensen met bijzondere gebedsgave? Misschien wel met de gave van gebedsgenezing? Jakobus zegt gewoon: de oudsten, die van de Heer het ambt in de gemeente ontvangen hebben. Ambt betekent: roeping van Godswege. Deze ge-

roepenen van Godswege mag men erbij roepen.

Wat gaan deze oudsten doen bij het ziekbed? Een gebed uitspreken ten behoeve van de zieke en hem met olie zalven in de naam des Heren. Het gebed gaat dus met een handeling gepaard. In „handeling” zit het woord „hand”. De oudste doet dus tweërlei: het hart uitstorten tot God en de hand uitsteken naar de zieke.

Een hand-druk kan zoveel goed doen. Soms even de hand op het hoofd leggen. Troostend en zegnend, in de naam des Heren. Zoals Jezus de kinderen de handen oplegde en zegende. Zijn we vaak niet te bang voor dit lichamenlijk contact? Blijven we met onze „zegengebaren” niet meestal te „zwevend”: een paar in de lucht uitgestoken handen van de man op de preekstoel? Vanwaar toch die afkeer van zegening-met-handoplegging van bruidsparen? Waarom wel bij bevestiging van predikanten (voor de eerste maal) en niet bij bevestiging van andere ambtsdragers en jonge lidmaten die belijdenis doen? Een mooie discussievraag!

De handeling met zalf wijst op middel en teken van verzachting van pijn en genezing van wonden. Zie Jes. 1 : 6 en Luk. 10 : 34. Ook

in Mark. 6 : 13 lezen we van zalving van zieken door de discipelen. Het schijnt een oud gebruik te zijn geweest bij de rabbinen.

We mogen ook wel denken aan de zalving tot een bijzondere roeping, zoals profeet, priester of koning onder Israël. Dan ligt er de belofte in van bekwaammaking. Dit toepassende op de ziekte: de in zichzelf zwakke mens wordt opgericht en bekwaam gemaakt voor zijn levensroeping door de Geest des Heren. Zie voor zalving met de H. Geest: Hand. 10 : 38 en 2 Kor. 1 : 21. Zo is de zalving met olie als het ware een zichtbaar gebed: moge de Geest des Heren hem of haar wederoprichten en weer tot zijn/haar dienst bekwamen. Bijzonder bemoedigend voor de zieke! Het is als voelt hij de hand des Heren en de kracht des Geestes lieflijk op zich!

Van magie kan en mag hier uiteraard geen sprake zijn. De Heer zal de zieken oprichten op het gelovig gebed van de oudsten, en niet door de magische kracht van een tovermiddel als die zalf.

In 1539 schreef kardinaal Cajetan nog in zijn commentaar op Jakobus. „Noch uit de woorden, noch uit hun uitwerking blijken deze woorden te slaan op het sacrament van het laatste oliesel”. (bij Smelik) Maar enige jaren later verklaart het concilie van Trente, dat mee op grond van deze tekst van Jakobus het sacrament van het laatste oliesel gehandhaafd dient te worden. Merkwaardig is dat dit het sacrament voor de stervenden geworden is, terwijl Jakobus juist zo duidelijk

van wederoprichting van zieken spreekt.

Bij de bespreking van deze verzen komt ongetwijfeld de „gebedsgenezing” in discussie. Wellicht kunnen enkele verhelderende opmerkingen van prof. Smelik hierbij van dienst zijn:

1. God geeft deze gaven niet „uit handen”, zodat ze ter beschikking staan als een gereedstaand geneesmiddel;
2. genezingsbewegingen vinden hun impuls vaak niet in een behoefte aan gemeenschap met God, maar in een behoefte aan lichamenlijke genezing;
3. het gebed kan verworpen tot een middel, waarmee iemand zijn suggestie oefent op uiterst emotionele mensen, zoals vele zieken begrijpelijkerwijs zijn;
4. bij Jakobus is geen sprake van een op zichzelf staande suggestieve, publieke ziekengenezing, maar men krijgt de indruk van een stil en ordelijk, „gewoon” gebeuren;
5. de roep gaat van de zieke uit, die deel uitmaakt van een gemeenschap en richt zich tot geordende voorgangers der gemeente, terwijl de „redding” niet aan hun persoon of ambt, maar aan het gelovig gebed wordt toegeschreven;
6. de woorden „redden” en „oprichten” hebben een twee-voudige betekenis. Zij kunnen, maar behoeven niet uitsluitend en allereerst op de lichamenlijke genezing te slaan.

In vers 15b en 16a wordt verband gelegd tussen ziekte en zonde. Zie echter Joh. 9 : 2 e.v. Ook Jakobus legt niet het verband tussen een

heid van onvrede, zonde, demonie. Aan de voorportalen van de eeuwige tabernakelen kan geen onvrede heersen. Daar eindigt het rijk van de Satan. Of, zoals een dichteres zei: waar gouden de portalen zijn hoe zullen daar de zalen zijn!

Die grazige weiden aan een rivier, welke met bomen is beplant, vindt u op verscheidene plaatsen in de Bijbel. Die het boekje leest die merke daar op. Wat een vakman als een psychiater vastlegt aan wetenschappelijk „materiaal”, kunt u niet negeren, wanneer het duidelijk aan de Schrift appelleert.

Het eerst denkt u aan Openbaring 22. Aan Johannes werd het nieuwe Jerusalem getoond, verlicht door de heerlijkheid van God. Uit die stad stroomde een rivier, fonkelend als kristal, met water des levens er in. Aan beide zijden stond leven-brengend geboomte, dat twaalf maal per jaar vrucht voortbrengt, elke maand. De bladeren zouden volkeren gezond maken. Er zal niets zijn, wat Gode niet behaagt. En aan Johannes werd verzekerd, dat dit alles niet slechts een toekomstbeeld inhield, maar in feite al bestond.¹⁾ Het water des levens is nu al beschikbaar voor alle dorstigen.

Vervolgens denkt u ook aan de profeten. Eerst Ezechiël,²⁾ die wateren uit de tempel zag vloeien. Aan weerszijden van de beek was geboomte en het water maakte de „zee” (de volkerenzee?) gezond.³⁾ Ja, overal waar die beek kwam, kwam het leven mee.⁴⁾ De bomen aan weerszijden zouden van maand tot maand nieuwe vruchten voortbrengen: vruchten tot spijs en blad tot heling.⁵⁾

Daarna denkt u aan Joël 3 : 18. Die profeteerde van de eeuwige gelukzaligheid der kerk en de ondergang van haar vijanden: dan zal een fontein van het huis des Heeren uitgaan en het dal van Sittim besproeien. Bij Sittim moogt u denken aan Israëls zonde, waartoe Bileam het volk had verleid: het afhoereren van Israëls God.⁶⁾ U moogt Sittim ook zien als het voorportaal van het beloofde land.⁷⁾ Maar de levendmakende rivier „besproeide” ook het dal van Israëls zonde en maakte het een doorgang tot het eeuwige leven.

Tenslotte moogt u in dit verband ook nog denken aan Zacharia 14 : 8. Die profeteerde, dat er levende wateren uit Jerusalem zouden stromen, zowel 's zomers als 's winters, dus aan geen seizoenen gebonden.

In het oude testament is langzamerhand iets aan het licht gekomen van wat ons te wachten staat. Profeten kregen glimpen te zien. In raadselspreuken werden klanken doorgegeven, visioenen getekend. Weliswaar ligt de zaligheid des Heeren boven wat menselijke ogen hebben gezien, gaat verder dan oren hebben gehoord⁸⁾ en is schoner

dan in een mensenhart kan opwellen. Maar wat profeten hebben gemeld is niet hun wensdroom, geen misleiding — maar een stukje openbaring. Daar kunt u staat op maken. En wanneer eindelijk de Heiland in zijn gelijkenis van de rijke man en de arme Lazarus ons iets over heden en toekomst leert — dan gebruikt Hij geen misleidende coulissen; al blijft zijn eigenlijke boodschap centraal staan tussen die coulissen.

—o—

Na de publicatie van de psychiater komt onze reactie. De uwe en de mijne. Net als bij de vondst van de Dode Zee-rollen. Zouden de gevonden handschriften de Bijbel bevestigen? En zo ja? En zo nee? Gelukkig bevestigden de vondsten, die van veel oudere datum waren dan de oudste bekende handschriften, de ons bekende Schriftgedeelten. Heerlijk. „De Bijbel heeft toch gelijk” — zoals een bekend boek tot titel draagt. Maar die titel bergt de veronderstelling in zich, dat de Bijbel ook wel eens ongelijk had kunnen hebben. En daarom voldoet die titel u niet helemaal. Al blijft de inhoud van het boek machtig interessant. Al blijven de Dode Zee-rollen machtig interessant.

Zo ongeveer zal uw reactie wel zijn op de visioenen der grazige weiden. De profeten hadden dus toch gelijk, naar het schijnt. Maar dat gelijk had de Heere al, voor de psychiater zijn notities maakte. Al blijven zijn notities machtig interessant.

Het is immers altijd heerlijk om in de schepping, in de geschapen wereld Gods, de werken van zijn hand te herkennen? Die werken zijn als letters: die ons de onzienlijke eigenschappen van God de Heere zichtbaar maken, namelijk zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid.⁹⁾ En wie dat ziet die merke daar op. Niet uit nieuwsgierigheid en met ongelovige twijfel — maar met de zalige voldoening: de Bijbel heeft altijd gelijk.

Zou u niet willen zien wat Paulus heeft gezien? Zou u niet willen horen wat zijn oren hebben vernomen?¹⁰⁾ Hij is in de „derde hemel” geweest. Hij zegt dat hij „in het paradijs” is geweest. Dat was dan misschien nog niet de „hemel der hemelen”, waar God woont. Daar hebben Stefanus en Johannes mogen binnen kijken. Maar voor Paulus was de derde hemel reeds „onuitsprekelijk”.

Weet u wat de eerste en de tweede hemel bevatten? Wij raken hier aan dingen, die niet in kaart te brengen zijn. Weinigen van ons zijn aan de grens geweest en teruggekomen. Maar wat zij ons melden doet alleen maar denken aan Gods beloften van grazige weiden.

¹⁾ Op. 22 : 1, 2 en 17 — ²⁾ Ez. 47 : 7, 12 — ³⁾ id. : 8 — ⁴⁾ id. : 9 — ⁵⁾ id. : 12 — ⁶⁾ Num. 24 : 1 — ⁷⁾ Joz. 3 : 1 — ⁸⁾ Jes. 64 : 4 en 1 Cor. 2 : 9 — ⁹⁾ art. 2 Ned. Gel. Belijd. — ¹⁰⁾ 2 Cor. 12.

HULP BIJ BIJBELSTUDIE

konkrete ziekte en een konkrete zonde. Evenals in Mark. 2 : 10, 11 worden echter wel genezing en vergeving gezien als één openbaring van Gods reddende kracht. En wie zal overigens willen ontkennen, dat onbeleden zonden een genezing kunnen belemmeren, in ieder geval het gebéd om genezing verlammen? Zie Psalm 32 : 3. Het „belijdt elkander uw zonden” is zo algemeen gesteld, dat hier zeker niet de biecht voor het oor der „geestelijken” uit afgeleid kan worden. Zeker niet als verplichting en als enige weg naar de vergeving. Prof. Jager zegt ervan: „Bedoeld zal zijn, als we tegen iemand verkeerd gedaan hebben, dat we hem dat zullen belijden. Mogelijk ook wel eens spreken met een andere, vertrouwde broeder, over een zonde, die ons benauwt. Niet om met onze schuldbekentenis te koop te lopen, maar om anderen gelegenheid te geven tot vergeving en tot het bidden voor elkaar.”

Als voorbeeld, wat het gebed van een rechtvaardige vermag (16) wordt naar Elia's bidden verwezen (17-19).

Een rechtvaardige, — dat is geen supervrome, maar het kind van God, dat naar Hem luistert, Zijn Woord ernstig neemt en God aan

zijn Woord houdt. Elia was net zo'n mens als wij, maar hij bad, dat het niet zou regenen en het was 3½ jaar lang droog, en hij bad weer en de hemel gaf regen. Dat doet ons gebed zélf niet, maar dat gebeurt doordat er kracht aan verleend wordt (16) van boven. God doet het, maar Hij wacht wel op ons gebed. De dingen gebeuren niet door en om ons bidden, maar ook niet zónder. Zie vers 15: het gelovig gebed maakt de zieke beter en de Heer zal hem oprichten. Deze verbinding tussen *ons bidden* en *wat God doet* zien we door heel de Bijbel heen.

Elia's gebed om régen is ons beter bekend dan zijn gebed om dróógte. Hoe kon hij daarom bidden? Dan moet u maar eens nalezen Deut. 28, dat geweldige hoofdstuk over verbondszégen en verbondsvlóek. En Elia wist wat zijn volk nodig had, zowel vóór die 3½ jaar, midden in de welvaart-onder-verbondsverlating, als na die 3½ jaar, als ze hebben geroepen als één man op de Karmel: de HERE is God!

Elia bad: 1e in overeenstemming met de situatie
2e met de hand op Gods Woord.

En de HERE sluit en opent de hemel op het gelovig gebed van zijn knecht.

Zorg voor elkaar
(5 : 19-20)

We moeten niet alleen voor elkaar bidden, maar ook voor elkaar zórgen.

Nog eenmaal spreekt Jakobus zijn

lezers aan als „mijn broeders”. Hij heeft harde noten moeten kraken in zijn brief. Velen van zijn lezers zouden wel eens boos op hem kunnen zijn. Hij heeft er bepaald geen doekje om gewonden. Maar bij dat alles toch: mijn broeders. Dat moet de broederschap kunnen hebben. Dat de Kaïnsgeest niet heerse in de gemeente! We zijn allen de hoeders onzer broeders. Dat brengt ook mee, dat we achter de dwalende broeders aan gaan. Hen proberen weer terecht te brengen. Op de goede weg, op de enige weg: Jezus Christus. Door Zijn zoenbloed worden ontelbare zonden bedekt. En door Zijn opstanding redt Hij velen van de dood.

Brengen we dwalenden weer op deze Weg, dan is het resultaat zoals het beschreven staat in vers 20. Een resultaat dat de moeite wél waard is!

Zo eindigt deze brief van Jakobus volop met *het Evangelie!*

Er zijn uitleggers die dat resultaat in de schoot laten vallen van degene die de dwalende weer op de goede weg gebracht heeft.

Hoewel de letterlijke tekst deze verklaring niet uitsluit, komt ze me vreemd voor in het geheel van de Schrift. De stimulans om achter dwalenden aan te gaan en die terecht te brengen kan toch niet zijn: eigen voordeel. Maar het moet wél iets geweldigs zijn om te weten, dat je in je leven minstens een mens van de dood gered hebt, vanwege het Evangelie van het bloed van Jezus, dat nu zijn zonden bedekt.

Jakobus sluit enigszins abrupt zijn brief af, maar hij heeft de be-

proefde gelovigen in de verstrooiing wel zeer bemoedigd, broederlijk vermaand, uit de enge cirkel van het alleen met zichzelf bezig zijn bevrijd en gezet in de ruimte, met het perspectief van het komende Koninkrijk der hemelen. Het is ons gebleken dat Jakobus midden in het leven staat, maar ons niet toelaat hem in te delen bij „horizontalisten” of „vertikalistes”. De schijnwerper van zijn prediking werpt licht, van bóven ontstoken, over de ganse oppervlakte van het „gewone leven”. Tot de jongste dag toe zal zijn boodschap blijven klinken: *weest daders des WOORDS!*

Literatuur

- Dr F. W. Grosheide, De brief van Jakobus, Korte Verklaring, Uitg. Kok, Kampen.
- Dr Jos Keulers, dl VII van zijn Kommentaar op het N.T., Uitg. Romen, Roermond.
- Dr E. L. Smelik, „De stiefapostel”, in de reeks: Prediking van het N.T., Uitg. Callenbach, Nijkerk.
- Dr H. J. Jager, kollegediktaat over de brief van Jakobus, Uitg. v. d. Berg, Kampen.
- Dr J. de Graaf, „Geloven met je handen”, inl. en toelichting op de brief van Jakobus (Eltheto-brochure, no. 25, nov. 1967).
- Ds S. Wouters, „Louter vreugde”, Uitg. Wever, Franeker.
- Ds J. C. Sikkels, „Daders des Woords”, Uitg. Bottenburg, Amsterdam.
- Ds W. Tom, „Paraphrase van de brief van Jakobus”, Uitg. Wever, Franeker.
- Zie voor inleiding op de brief de voortreffelijke pocket van dr A. F. J. Klijn, „Inleiding tot het N.T.”, Aulareeks, no. 66.
- En voor overzicht van de brief: dr C. v. d. Waal, „Sola Scriptura III”, Uitg. Oosterbaan & Le Cointre, Goes.

Vervolg van pagina 87

Verantwoording

kaar afspringen en in elkaar krullen. Misschien zijn we van de eerlijke inspanning, elkaar zo lang mogelijk vast te houden, ook eerlijk een poosje erg moe. Maar vergis u niet: de scheur gaat wel diep. Zij van hun kant schilderen ons af als het allergevaarlijkste, dat er bestaat. Zelfs als we iets goeds zeggen of doen zijn we er nog des te gevaarlijker om. Zoals ik eens het verhaal hoorde van iemand van hen, die naar een buitenverbandse trouwdienst geweest was en wel toegaf een goede preek gehoord te hebben, maar de predikant er des te gevaarlijker om vond. Dan blijkt er wel een heel diep wantrouwen te zitten. Anderzijds vindt men in het buitenverband, dat de binnenverbanders toch eigenlijk wel erg ouderwets zijn en we kunnen nu begrijpen, dat de buitenwacht tegen ons aankeek en aankijkt als tegen iets zeer zwaars en doorgezaks: lange preken, verouderde rhetoriek, geen gezangen, geen nieuwe berijming, geen enkele liturgie-vernieuwing. Een aanhoudend tegen afval waarschuwend persarbeid van jaren en jaren heeft ook veel reactionaire krachten losgemaakt, waarvan het soms wel lijkt, alsof men die niet meer de baas is. De binnenverbandse kerken doen al hun best om opvangcentrum voor verontrusten te worden. Soms denk je wel, dat wij er daarom uit moesten. Maar de toeleg lukt nog niet al te best. Het zal het kerkisme wel zijn, dat de verontrusten in de weg staat, het kerkisme dat zegt, dat de vrijgemaakt gereformeerde kerken de enige ware kerk zijn.

Ik constateer dit zonder leedvermaak, want de verontrusten, die zich bij ons aanmelden, vinden ons te weinig verontrust. We stemmen niet algemeen op Jongeling en lopen niet al te hard weg met de E.O. Dat is ook zo. In dit opzicht kunnen we nl. dr Buskes goed begrijpen, die de schaduwzijde van dit soort orthodoxie zo van nabij heeft meegemaakt. Veel verontrusten begrijpen dat niet.

Op dit punt bedreigt ons zelf trouwens ook een reëel gevaar. Wij zijn, als buitenverbanders, met weinigen en de frustratie is groot. Het gevaar is, dat we ons van narigheid op de stroom der huidige polarisatie laten meedrijven en dan natuurlijk rechts terecht komen (want dat is het veiligst). Zo vinden we dan toch een identiteit, waar we niet zonder lijken te kunnen. Maar hier stel ik dan toch maar eens hardop de vraag, of wij nu daarom dit onthutsende verleden achter ons hebben, om nu zomaar met vele anderen mee verontrust te zijn. Licht het niet veeleer op onze weg, te bemiddelen, althans om dat te trachten? Soms denk ik, dat we bezig zijn, een sentimentele variant van het binnenverband te worden: dezelfde opvattingen, maar dan gevoelsmatiger naar voren gebracht. Wij moeten het voordeel van het nog niet rechtstreeks betrokken zijn

bij de huidige polarisatie uitbuiten. De Schriftmatige prediking is van huis uit onze kracht. Daar moeten wij ons dan ook op toelagen. Misschien laat God daaruit een gemeentelijk leven ontstaan, dat de warmte kent van de liefde tot God en de naaste. Paulus zegt bij de Colossenzen (1:24) dat hij in zijn vlees aanvult wat ontbreekt aan de verdrukkingen van Christus. Zo mogen wij het lijden, dat ons kerkelijk is overkomen, toch ook zien. Maar de apostel zegt dan, dat die aanvulling er is ten behoeve van Christus' lichaam, dat is de gemeente. Zo moeten ook wij wat ons is wedervaren, ten goede laten komen aan de veel geplaagde, gedeelde en verstrooide gemeente in Christus in de wereld. Christus heeft in Jeruzalem gezegd: breek deze tempel af en in drie dagen zal Ik hem doen herrijzen (Joh. 2:19). Daarmee heeft Hij een woord van geweldige dynamiek in de kerkgeschiedenis gelegd. De Kerk van Christus heeft nl. altijd weer de neiging te vertempelen en te veruiterlijken. Wij hebben dat zelf meegemaakt, dat de vrijgemaakte kerken, die in schuurtjes zijn begonnen, toch weer een soort hoogkerkelijkheid hebben opgebouwd. Christus zegt

dat, omgekeerd, de tempel door het messiaanse lijden heen moet om gemeente te worden, want de afgebroken tempel zal Hij als gemeente doen herrijzen; Hij sprak immers van de tempel Zijns lichaams. Zo zijn ook wij door een stuk lijden heengegaan met de bedoeling dat we des te meer tempel-af en een gemeente zouden worden, gemeente, die weinig uiterlijke gestalte meer over heeft, maar des te meer op het Woord geworpen is. Moge deze les door ons verstaan worden! U zult gemerkt hebben, dat we bij alle verlegenheid toch niet elke pretentie verloren hebben. We leven als kerken in het besef, van God iets gekregen te hebben „tot welzijn van allen” (1 Cor. 12:7). Iets, dat ik al omschreven heb als een diep inzicht in de Schriften. Niet, natuurlijk, dat wij dit charisma exclusief zouden bezitten. Geen sprake van. Maar deze nodige bescheidenheid behoeft niet zo ver te gaan, dat de gave ontkend wordt. We hopen nu maar, dat deze gave door het kerkelijke lijden dat ons is overkomen, geheiligd is geworden of nog zal worden, zodat ze werkelijk als een rijpe vrucht het geheel van Christus' lichaam ten goede mag komen.

Boek-aankondiging

Met een rood-wit-blauw omslag verscheen een 28 blz. tellende brochure „Onze zieke democratie” van A. Koldewijn (Uitg. Buiten en Schipperheijn, Amsterdam. Prijs f 2,50). Het is een brochure die ik met groeiende ergernis gelezen heb. Een aantal opgestapelde kretten, zoals men het zelden aantreft, vormen de hoofdschotel. Volgens de schrijver is onze democratie niet een beetje, maar door en door ziek. En waarom dan wel?

Er zijn in onze samenleving veel te veel pressiegroepen. Het is volgens de schrijver te gek, dat voor alles en nog wat gedemonstreerd mag worden. Op geen enkele wijze maakt hij echter duidelijk, hoe dit beperkt zou kunnen worden en hoe minderheden toch niet onderdrukt worden.

Ook zijn er volgens de schrijver veel te veel partijen in ons land. Hieruit blijkt volgens hem alleen maar een streven naar eigen belang. Maar hij maakt het nergens duidelijk.

De schrijver is ook erg verbolgen over de vakbonden, die steeds weer loonsverhogingen eisen en nooit eens tot matiging kunnen komen. Schandalig is het gedrag van de vakbondsleiders! Maar het is blijkbaar nog nooit tot de heer Koldewijn doorgedrongen, dat de werkgevers en de hogere ambtenaren in het loonoverleg meerdere malen een onverzoonlijker standpunt aannamen dan de vakbonden.

Er wordt gesold met gezag, klaagt de schrijver. Bewijzen? Kijk maar naar de toestanden in het Vondelpark in Amsterdam, naar de relaties van de bouwvakkers in Amsterdam (1966) en naar het verzet van de boeren in Tubbergen tegen de ruilverkaveling. Alsof het allemaal hetzelfde is! Is het dan niet waar dat de lonen, de prijzen en de belastingen steeds hoger worden? Is er niet

een toenemende onveiligheid op straat? Neemt het geweld dan niet toe? Jawel, jawel, die ongerustheid deel ik met de schrijver. Maar een grondige analyse van de oorzaken en een goede, evenwichtige beschrijving van de problemen is de eerste eis om tot goede oplossingen te kunnen komen.

Wanneer de schrijver organisaties wil verbieden, die naar zijn mening gezagsondermijnend werken, dan vrees ik dat ons recht van vrijheid van vereniging en vergadering ernstig in gevaar komt. Ik ben het met de schrijver eens, dat wij het gezag hoog moeten houden. Maar als hij vervolgens het Portugese bewind in Angola in bescherming neemt, dan volg ik hem niet meer.

Ik stem de schrijver toe, dat het communisme een groot gevaar is, maar zijn geschrift bevat elementen van een fascistische visie, die niet minder gevaarlijk is. Daarom betreurt ik het dat deze brochure verschenen is.

H. E. S. W.

Persschouw

■ Gerretson (Geerten Gossaert)

Voor wie „Experimenten” van Geerten Gossaert (F. C. Gerretson) heeft leren kennen, ik zou haast zeggen: ondergaan, is deze dichter onvergetelijk: Zijn — enige — dichtbundel rijst als een toren op uit de literatuur van na 1910. Er staan verzen in die zich zo in het hart boren, dat je ze nooit vergeet, die een stuk van je leven werden.

Laat ik er een paar van citeren. Allereerst dat ongelofelijk geladene „Eis daimona” waarin Gossaert uiting geeft aan het gewetensconflict tussen de wijze waarop hij zijn dichterschap alleen maar verwerkelijken kan en zijn alles opeisende liefde tot God. Vanuit dat snijdende conflict en de hoon die hem dat bracht is dit gedicht geboren.

Laat nu, in angst en pijn,
Meester, mij niet alleen...
Wien heb ik buiten U?
Immers, niet één?

't Liefste dat Jeugd gewon
Naamt Ge mij, liefde en eer.
'k Zweeg. Dat de Dienaar niet
Twist met den Heer!

Vordert Gij alles nu?
'k Zwig. Want ook dit is recht.
Zijt Gij de Meester niet?
En ik de Knecht?

Maar blijf bij mij, blijf bij mij,
Blijf bij mij, o mijn God!
Maak niet Uw woord te schand,
Maak niet Uw trouw ten spot!

Hoort... om mijne eenzaamheid
Hoont U, 't gemeen...
Laat mij, in angst en pijn,
Meester, niet gansch alléén!

En dan dat diep ontroerende:

„Een ding heb ik begeerd...”
Eén ding heb ik begeerd; één ding
heb ik ontvangen:
Dat, zoo de dood mijn leven zou
omvaën,
Ik voor Uw aangezicht, o Bron van
mijn Verlangen,
Niet ledig zoude staan!

Want, als op 't strand geslagen door
de drift der branding
Een kinkhoorn, draagt mijn ziel uit
dit mijn leven mee
De éene onzegbre vreugd, die Gij mij
hebt gegeven:
Het Ruischen van den Wind: het
Rhythme van de Zee!

Eén ding heb ik begeerd; één ding
heb ik ontvangen:
Dat, zoo de dood mijn leden zou
omvaën,
Ik voor Uw aangezicht, o Bron van
mijn Verlangen,
Niet ledig zoude staan!

Van Gerretson worden nu Verzamelde Werken uitgegeven. Door dr G. Puchinger die zijn bewonderende leerling en vriend is. Het eerste deel is verschenen. Het bevat Gerretsons literaire erfenis. In de volgende delen zullen zijn historische studiën worden gepubliceerd. Deze uitgave is zeer belangrijk. Want Gerretson was een geniaal man. Ik wil de aandacht op deze monumentale uitgave vestigen door hier over te nemen de boeiende beschouwingen die Gerretson's vriend H. Algra in het Friesch Dagblad publiceerde. Ze verschenen in de nummers van zaterdag 2 en dinsdag 5 maart.

De dichter een paria ?

Het was dinsdagmiddag 23 maart 1955 en de Eerste Kamer vergaderde. Achter de regeringstafel zat, erg gespitst op wat nu komen zou, minister Cals. Het woord is aan de heer Gerretson.

Het gaat over de instelling van een raad voor de Kunst, die de minister van advies zal hebben te dienen bij de vervulling van de taak, die de overheid heeft met betrekking tot de verschillende kunsten, en met betrekking tot de esthetische vorming van de jeugd. De taak die de overheid heeft...

Daar zal prof. Gerretson, dichter essayist, hoogleraar en politicus, een nummertje over weggeven.

Indrukwekkend

Het wordt een indrukwekkende rede met een onvergetelijk slot. Zeer terecht is deze rede opgenomen in het door dr Puchinger verzamelde proza op literair gebied. De rede ging o.a. over de literatuur, maar werd ook zelf een stuk literatuur. Ik herinner mij, hoe mijn vriend en politieke tegenstander Schermerhorn naast mij kwam zitten en mij vroeg: hoevelen zouden hier nu in de Kamer wezenlijk in de gaten hebben dat dit een hoogtepunt is in de parlementaire geschiedenis?

Gerretson voelde niets voor een „Raad” voor de Kunst. Het had hem geërgerd, dat in de Tweede Kamer was gezegd dat als een van de consequenties van deze „actieve cultuurpolitiek” er naar zou moeten

worden gestreefd dat de bonafide kunstenaar tegelijk een menswaardig bestaan heeft. Gerretson zag het aankomen: In Parijs hebben de balletmeisjes al gestaakt, maar straks gaan in Nederland de dichters staken als hun vakantietoelage niet wordt verhoogd en weigeren zij de geconsumeerde voorraad sonnetten aan te vullen!

„Maar er is een ernstiger bezwaar. Neem nu eens de man, genaamd Lucebert. Hij is, wordt althans geacht een bona fide kunstenaar te zijn. Hij verdient met zijn werk geen halve stuiver, wat niemendal tegen zijn werk bewijst. Maar hij kan of wil, buiten zijn onprofitabel kunstenaarsberoep, van pure genialiteit niet werken voor zijn brood. Moet de natie nu zijn broodkorf vullen, hem direct of indirect een menswaardig bestaan bezorgen? Wij zeggen neen, en nogmaals neen! Het is mogelijk dat hij een genie is, een miskent genie dan, maar is het zeker, dat hij geen luie kwast is? De tijd alleen kan het uitmaken! Zeker is althans, dat, zo de staatkunstzorg hem een onbezorgd menswaardig bestaan zou verzekeren, de Hollandse Maagd binnenkort een heel leger luierende artistieke slampampers aan haar schorteband hangen heeft.”

Overheidstaak

Dat wil niet zeggen, helemaal niet, dat Gerretson wilde dat de overheid zich afzijdig zou houden ten opzichte van de kunst. Laat zij opdrachten geven aan architecten, aan beeldhouwers en schilders. Laat zij de kamervoorzitter of de burgemeester maar „uitportretteren” en zijn geschilderd portret dan ophangen in een publiek gebouw. Maar — nu komt iets, dat voor burgemeesters van Leeuwarden extra belangrijk is*) — laat dan de betrokkene zelf mee beslissen, wie zijn portret zal maken en niet de zgn. „deskundigen”, zoals museumdirecteuren. En toen wendde hij zich tot de Kamervoorzitter mr J. A. Jonkman:

„Stel b.v. mijnheer de voorzitter, wij besluiten u te vereeuwigen door u in de koffiekamer op te hangen, en u krijgt de keus van de portrettist, zoudt u dan een dier moderne genieën kiezen, die mijnheer Sandberg protegeert, en die u zou schilderen met één groen oog, bungelende ter hoogte van uw navel, en één zwart oog, over uw schouder starend naar de eeuwigheid? Nee, niet waar, uw in de Hollandse school der eeuwen gevormde kunstsmaak zou u een andere, een menselijker en Hollandse kunstenaar doen kiezen! Met „mijnheer Sandberg” bedoelde hij de directeur van het Stedelijk Museum te Amsterdam.

Het voornaamste

Maar deze uitvallen waren toch beslist niet het voornaamste van deze merkwaardige rede. Dat kwam aan het slot. Iemand had Gerretson gevraagd: „Hoe zou die Gossaert van jou, als hij nog leefde, daarover gedacht hebben? Zou hij ook behoefte gevoeld hebben aan regeringsaanmoediging, regeringsopdrachten, regeringssubsidie?” (Geerten Gossaert, dat was de dichter Gerretson, de man van de ene onovertroffen bundel Experimenten, toen 44 jaar geleden verschenen, en waaruit wij in onze „jongelingsjaren” gedicht na gedicht uit het hoofd leerden...). En toen kwam van Gerretson het antwoord: „De dichters zijn onder de kinderen der mensen, de Godsonmiddelen, de amorelen, de Vrijen kat' exogen, (bij uitstek); van nature opstandelingen tegen de staat, vreemdelingen in de maatschappij. Hun zijn de eenzaamheid en de smart en de armoede en de verstoting geschonken tot een eigen rijk. Tracht niet, overheid, door uw foaien en gunsten hen van dat rijk te vervreemden, hen te declasseren tot van staatswege vrijgestelde kleinburgers. Zij kunnen, zij mogen dat niet zijn! Zelfs de stoutste fantasie kan zich

De 'Hulp bij de Bijbelstudie' over De profeet Jona is verschenen!

Het tweede deeltje van de 'Hulp bij de Bijbelstudie' „De profeet Jona” van de hand van Prof. C. Veenhof is verschenen. We wijzen er op dat we velen die het eerste deeltje bestelden moesten teleurstellen, het was het verschijnen onmiddellijk uitverkocht. Een herdruk voor deze prijs is niet mogelijk.

Bestellingen dienen uitsluitend te geschieden op gironr 575663 t.n.v. G. de Kruijf, Troelstralaan 252, Utrecht. De prijs is: per 1 ex. f 1,75; 5 ex. f 7,50; 10 ex. f 14,—; 20 ex. f 27,—. Elke 10 meer f 13,50.

Sappho niet verbeelden als erepresidente van een koninkrijk goedgekeurde en gesubsidieerde vrouwenvereniging tot bevordering van lesbische poëzie. Laat hen dan bid ik u, onberaden, buiten rade 1), ongemoeid op de gewijde vrijplaats, waarop God hen, op deze aarde, tussen de heiligen en de hoeren heeft gesteld: radeloos, redeloos, redeloos.”

Dichterlijke allure

Ik denk niet, dat er weer 'n redevoering met zo'n dichterlijke allure in het Nederlandse parlement zal worden gehouden, zo geladen en zo losgebarsten uit de diepten van de eigen persoonlijkheid. Want het is ondenkbaar, dat er ooit een tweede Gerretson zal worden gekozen tot lid van de Staten-Generaal van het Koninkrijk der Nederlanden, voor welk lichaam nu de selectie geheel in veilige organisatorische banen is geleid, zodat verrassingen praktisch zijn uitgesloten. Zij, dat wil zeggen de partijinstanties, zullen voor het parlement wel specialisten kiezen op het gebied van de sociale verzekeringen of de landbouwprijzen, het middenstandsbedrijf en de luchtverontreiniging; en, natuurlijk, ook wel iemand die het als zijn taak krijgt toegewezen om meer subsidies

te vragen voor de sport en voor de kunst, maar zullen zij ooit weer, tot verrassing van de natie, en tot hun eigen schrik, een dichter afvaardigen naar het Binnenhof?

Paria

De dichter als een paria, als een ellendige, het heeft er Gossaert ook toe gebracht, een ontroerende studie te wijden aan de Engelse dichter Francis Thompson (1859-1907), voor de leerlingen van de christelijke middelbare scholen uiteraard geen onbekende naam, al zou het alleen maar zijn om die aangrijpende ode, nauwelijks met enig ander gedicht uit de Engelse literatuur vergelijkbaar: The Hound of Heaven. Thompson was weggelopen van de universiteit, hij werd een zwerver in de Londense achterbuurten, verslaafd aan drank en opium, maar hij werd opgenomen en verzorgd door de dichteres Alice Meynello en haar man, en toen leerde hij verstaan dat God al die ellendige jaren achter hem had aangezet, hem had vervolgd tot er geen ontkomen meer aan was, en toen hij zich overgaf en dacht dat dit het einde was en de vernietiging, toen was het de redding en de genade want toen ontdekte hij, dat zijn Vader hem had voortgedreven, tot hij zich om-

keerde, om in Vaderhanden te vallen.

De studie over Thompson in dit eerste deel van de Verzamelde Werken van Gerretson is een van de mooiste stukken uit deze rijke bundel. Alleen daarom is het de moeite waard, dit boek te bezitten.

De dichter een balling, een ellendige, en zijn poëzie is de sluier, waarmee hij zijn ellende verbergt. In de bundel Experimenten van Gossaert staat een gedicht De Stervende Pelgrim. De pelgrim achtergelaten in de woestijn, omhult met zijn mantel zijn gelaat, omdat de gieren al wachten op zijn dood en hem het eerst naar zijn ogen zullen pikken. En dan volgt:

De dichter, met een wijle uit woorden saamgeweven
En rond zich als een waas van weemoed uitgespreid,
Verbergt voor het gemeen, de
Waarheid van zijn leven,
Het smartelijk gelaat van eige
ellendigheid.

1) Uiteraard zit in deze uitdrukking een zinspel op de „Raad” van de Kunst.

(Wordt vervolgd)

C.V.

Kerknieuws

Zwolle — Kommissies uit de kerk te Dalfsen en te Zwolle hebben een gesprek gevoerd over de ambtelijke bearbeiding van beide gemeenten en de mogelijkheid en de wenselijkheid daarin samen te werken (eventueel door het gezamenlijk beroepen van een predikant). Een kleine commissie zal de kerkeraad hierover verder adviseren.

De orgelcommissie heeft aan de kerkeraad als haar advies meegedeeld unaniem van mening te zijn, dat het tot nu toe in de Zuidekerk op proef gebruikte „Heinz-Ahlborn”-orgel een aanvaardbaar instrument voor de eredienst is. De prijs van dit orgel bedraagt: f 25.000,—. Zolang er nog geen definitieve beslissing genomen is, zal getracht worden het bestaande kerkorgel provisorisch te herstellen.

Zwartsluis — De kerkeraad overweegt via een aktie tot verhoging van de vaste vrijwillige bijdragen en klassikale steun te komen tot het beroepen van een predikant in de vakature ds W. Bax, die onlangs naar Nijverdal vertrok.

Ermelo-Harderwijk-Putten — De kerkeraad heeft besloten, dat ook de vrouwelijke leden der gemeen-

te mogen deelnemen aan de verkiezing van ambtsdragers.

SOEMBA-BORNEO 52

's-Gravenhage, 25 maart 1974
Melis Stokelaan 828

Aan de broeders, in vergadering van kerken bijeen ter gelegenheid van het in gebruik nemen van het complex Parai Puluhamu p.a. de Weleerw. heer ds P. P. Goossens.

Geliefde broeders in onze Heer Jezus Christus,

Wat zouden wij graag het feestelijk gebeuren, waarvoor u nu bijeen bent, willen bijwonen!

U hebt ons in oktober 1968 medegedeeld, dat het noodzakelijk was de bestaande behuizing voor de opleiding te Mau Maru te verbeteren en dat u na lang overwegen besloot tot een nieuwe vestiging in de desa Hanggaroru (landschap Rende) en u hebt ons toen als Nederlandse kerken om hulp gevraagd voor het uitvoeren van de plannen.

Wij hebben u deze hulp graag gegeven, zij het dat deze vanaf 1971 eerst goed op gang kwam, toen ds Goossens met verlof in Nederland was. Na zijn terugkeer kon het werk op Soemba ter hand worden genomen en nu is het dan gereed. Ds Goossens scheef ons erover: „Een resultaat, zoals we ons dat bij de aanvang niet hadden durven dromen”. Vijf en een half jaar nadat uw verzoek ons bereikte, staat het opleidingscentrum nu klaar om in gebruik te worden genomen.

Van harte wensen we u, en alle gemeenten van onze Heer op Soemba, namens de Nederlandse kerken, geluk met dit blijde moment. Wat is het fijn om zo duidelijk te ondervinden, dat de HERE goed is voor allen, die hun hoop op Hem stellen. Deze dag blijkt wel heel bijzonder, hoeveel zorg Hij voor u heeft. Want

het is Zijn werk, Hij heeft alles bestuurd, Hem zij dan ook daarvoor de eer en de dank.

Bij zo'n feestelijk gebeuren kunnen we het beste het Woord van onze God openslaan en samen daaruit lezen, wat Hij tot ons spreekt. En we vragen u, samen met ons enkele gedeelten van Psalm 103 na te gaan.

1. Lof voor de HERE, voor Hem alleen; het zijn blijken van Zijn gunst, die we vandaag zien en daarom moeten we elkaar aansporen om Hem groot te maken.
2. Daarbij moeten we niet een van Zijn weldaden vergeten; Hij komt tot ons met Zijn Woord van genade en verlossing; Hij geeft bij U mogelijkheden voor onderwijs in dat Woord; Hij geeft blijde dagen, zoals deze.
3. Zonde en schuld wil Hij graag vergeven, dat doet Hij telkens weer prediken; het is een blijde boodschap, die als evangelie tot u komt; Hij geneest ook ziekten, gevolgen van de zonde.
4. en Hij wil niet, dat we in de dood ondergaan ten prooi aan de Boze, maar Hij verlost ons uit die donkerheid en zet ons in Zijn licht en Hij redt ons dikwijls wonderlijk uit, zelfs als ons leven door de dood wordt bedreigd. Hij geeft ons nu reeds in dit leven zo bijzonder veel goed, zodat we in het grote gezin van Zijn kinderen samen, in goede verstandhouding tot elkaar, kunnen leven.
5. Hij geeft overvloed van goede gaven, we zijn er vol van en we gevoelen ons opgewekt en fris, zodat we kracht hebben om te leven.
- 6 e.v.) Die HERE, Die dit alles zo maar schenkt, kennen we uit Zijn Woord. Hij heeft ons daarin verteld, hoe Hij Zijn volk Israël verzorgd heeft, hoe Hij het door de tijden heen gedragen heeft. Er

*) De Leeuwarder burgermeester ontving n.l. ook eens een geschilderd portret dat hij niet zien wou! - C.V.

JAARVERGADERING

van de

Persvereniging „Opbouw”

zaterdag 27 april a.s.

Naast de huishoudelijke mededelingen zal Prof. dr B. Goudzwaard een referaat houden.

Nadere mededelingen volgen.

was bij dat volk veel zonde — bij ons eveneens — maar de HERE bleef vol ontferming zich telkens weer tot dat volk keren, omdat Hij dat beloofd had. Wij weten niet hoe hoog de hemel is boven de aarde en hoever de afstand tussen Soemba en Nederland precies is. Kunnen we dat wel nagaan? Nu, groter dan dat is de gunst van de HERE over ons, over u en over alle kinderen van Hem, over de hele wereld. Want Hij liet eens, lang geleden, bij u en ook bij ons Zijn boodschap van bevrijding prediken en we mochten Zijn kinderen worden.

Van die grote ontferming nu is Parai Puluhamu een teken. Voor u allen. Voor alle Soembanezen. Voor allen in Nederland, die het van Hem verwachten. Dit is de plaats van de goede boodschap: geloof in de Here Jezus Christus en ge zult zalig worden. Ge zult rust vinden, blijdschap en vrouwen. Loof de HERE, om Zijn grote daden!

18. Maar Hij verbindt daaraan dan ook het onderhouden van Zijn verbond en het denken aan Zijn bevelen, om die te doen. Dat doet U door op Hem alle vertrouwen te blijven stellen. Maar ook door van Hem te spreken in uw kampongs, zodat allen weten, dat de HERE van hemel en aarde hen óók roept tot Zijn goede dienst. U bent daarin Zijn dienstknechten en Hij vraagt van u dat u ook in de landstroken, waar enkel heidenen wonen, die goede boodschap gaat brengen. Weest u daarin getrouw. De HERE ziet dat graag en Hij zal u sterken!

Broeders, wij zijn in gedachten bij u en wij zijn samen met u blij om dit grote geschenk, dat in uw midden als teken staat opgericht. Eenmaal hebben we zulke tekenen niet meer nodig. Dan zullen we onze Heer écht zien, we zullen Zijn grote verlossing zien, en we zullen ook elkaar ontmoeten. Vóór de troon van God en van het Lam staat dan een grote schare, afkomstig uit alle volken (Soembanezen, Javanen, Amerikanen, Nederlanders). Dan zullen we Hem lofzingen. Die ons verlost heeft (Openbaring 7). En reeds nu bidden we met u en bidt u ook met ons: Kom, Here Jezus, kom spoedig! (Openbaring 22). Namens de gemeente van 's Gravenhage-ZW groeten wij u allen hartelijk en we doen dit tevens namens

alle gemeenten in ons land, die zich met u één weten in onze Heer.

De Raad van de gemeente,
J. Waagmeester, voorzitter
L. F. Venderbos, secretaris

Nieuws uit breder kring

Enschede-Z.W. — Gereformeerde kerk („binnen verband”) — uit de kerkeraad van 5 maart 1974: „Een publicatie in het Ned. Dagblad d.d. 19 febr. jl. over de plaatselijke contacten tussen de Chr. Geref. Kerken en de Geref. Kerken (buiten verband) wordt in de rondvraag ter sprake gebracht en mondt uit in een voorstel om schriftelijke informatie. Op een volgende vergadering zal dit nader bezien en besproken worden”.

Maassluis — Gereformeerde kerk („binnen verband”) — De kerkeraad heeft aan die van Vlaardingen een brief geschreven, waarin hij er bezwaar tegen maakt, dat deze kerkeraad hem in een ingezonden stuk in de Kerkbode van Zuid-Holland heeft beschuldigd. De kerkeraad van Maassluis vindt een ingezonden stuk niet de juiste weg om een ernstige beschuldiging kenbaar te maken en ook niet om daarover met elkaar te spreken. Hij heeft de kerkeraad van Vlaardingen voorgesteld om als kerkeraden samen te vergaderen onder leiding van drie personen van wie beide kerkeraden er één uitnodigen. Deze twee zullen dan een derde aanwijzen.

Het nieuwe liedboek — In acht maanden tijds heeft de oplage van het Nieuwe Liedboek voor de kerken de één miljoen exemplaren bereikt. Het is nog nooit voorgekomen, dat een liedboek een dergelijke opgang maakte.

Nederlands Bijbelgenootschap — Er is via de bestaande 300 afdelingen een aktie van start gegaan om nieuwe leden te winnen mee in verband met het feit, dat het N.B.G. dit jaar 160 jaar bestaat. Voorts wordt er gewerkt aan een vertaling van het Oude Testament in omgangstaal. Evenals „Groot Nieuws voor U” zal deze uitgave mee door de Katholieke Bijbelstichting verzorgd worden en zonder voetnoten en aantekeningen verschijnen. Men mikt daarbij speciaal op mensen met weinig of geen kerkelijke achtergrond. Men verwacht voor deze uitgave drie jaar nodig te hebben. Verder komt er een apart geïllustreerd boekje in omgangstaal over Openbaring met veel toelichtingen. Het zal een inleiding op het boek en de schrijver bevatten, voetnoten, tekstverwijzingen en een alfabetisch register. Daarna komen er nog vier andere bijbelboeken uit het N.T. volgens dezelfde opzet als aparte boekjes uit. Daarmee zal dan het gehele N.T. met veel toelichting beschikbaar zijn in twaalf deeltjes.

Conferentie C.O.G.G. — Op D.V. 25 en 26 april a.s. zal het C.O.G.G. zijn jaarlijkse conferentie houden op Woudschoten bij Zeist. Als referent is aangezocht prof. dr C. Graafland uit De Bilt. Het

onderwerp is: „Nieuwe bezinning op het christelijk geloof”. Voor deelname aan deze conferentie kunt u zich nu reeds aanmelden (schriftelijk of telefonisch) bij de secretaris van het C.O.G.G.: Ds R. J. van de Hoef, Lindenlaan 6 te Zeist. (Telefoon 03404-13388). Uw opgave wordt ingewacht vóór 13 april a.s. U ontvangt dan ongeveer een week vóór de conferentie: het programma, de syllabus van het referaat en de lijst van deelnemers. Enkele nadere gegevens: Aanvang van de conferentie op donderdag 25 april 17.00 en 18.00 uur; einde van de conferentie op vrijdag 26 april om 16.00 uur. De kosten bedragen f 40,— (exclusief linnengoed).

Verschenen:

„De Geur van het Veld”

14 verhalen
over natuur en jacht,
door D. W. L. Milo

Deze opstellen zijn deels in „Opbouw” verschenen en op eenvoudige wijze herdrukt en gebundeld.

Bestelbaar door overboeking van f 6,— op postgiro 92 24 70 van D. W. L. Milo, Vierhouten.

Te huur in Neele

een

NIEUWE WONNING

slechts enkele maanden bewoond.
Geheel nieuw gestoffeerd.

Inlichtingen fam. Bolt, Bremstr. 19, Neele, tel. 05450-1685, b.g.g. 1224

Jongeman, 22 jaar,
Geref. (vrijgem. buiten verb.) zoekt langs deze voor hem onsympathieke weg

CORRESPONDENTIE / KENNISMAKING

met meisje, leeftijd 20-22 jaar.

Brieven onder nr. 223 bureau „Opbouw”, Slotlaan 220, Zeist.

DEN HAM (O.)

In het prachtige Saksische landschap en een rustig dorp bij bossen en zwembad ook nog een zomerhuisje te huur in de schoolvakanties.

Tel. 05495-1617. N.o.z.

Drukkerij „Steenbergen”

★

Periodieken**Boekwerken****Handelsdrukkerij****ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452**

De HERE heeft een groot verdriet over ons gebracht. Hij heeft onze vrouw, moeder en oma uit ons midden weggenomen.

IDA VENEMA-v. d. MEER

Zij is tweeënzestig jaar oud geworden en is tweeënveertig jaar getrouwd geweest. Zij is maar korte tijd ziek geweest. Wij hebben zo veel van haar gehouden en zij hield zo veel van ons. Zij was een bijzonder lieve, opgewekte, zorgzame en ook kortdate vrouw. Maar wij zijn in ons verdriet niet ongetroost. Wij weten dat zij nu bij de Here is, want zij heeft Hem lief gehad en bij Hem heeft zij het goed.

Oosterhesselen,
Ds F. F. Venema
Hilversum,
J. K. Dral
B. Dral-Venema
Dirk en Ida
Ten Boer,
R. Venema
S. M. P. Venema-Brands
Freddy, Wim en Marianne
Grijpskerk,
J. Venema
T. Venema-Poortinga
Brechtje, Erik en Peter
Heemskerk,
H. J. Venema
Purmerend,
H. J. Pama
Jutphaas,
P. E. W. Venema
D. Venema-Veldman
Margreet

Oosterhesselen, 12 maart 1974

De HERE heeft ons in Zijn vaderlijke goedheid ontheven van de zorg voor onze lieve

Bab Toosje

Na een onbewust leven van 18½ jaar is zij van ons heengegaan.

Zij is verlost; God heeft haar welgedaan, terwijl haar ziel in 't eeuwig leven, verwacht de jongste dag.

G. J. Verkerk
H. C. Verkerk-Oranje
Ad Verkerk
en Meike Aalbers

Loenen a/d Vecht, 14 maart 1974
Graaf Florishof 6

Zij is maandag 18 maart in alle eenvoud en soberheid begraven op de algemene begraafplaats te Loenen a/d Vecht.

Barendrecht, maart 1974

Broeders en zusters,
Het is ons niet mogelijk U allen persoonlijk te bedanken, die Uw medeleven hebt betoond bij de ziekte en het sterven van onze man en vader

Carel C. Smouter

Wij danken U voor Uw gebed en medeleven. Wij mochten daar veel kracht uit ontvangen. Moge de Here U en ons allen blijvend vertroosten met de wetenschap, dat wij in leven en sterven het eigendom zijn van onze Here Jezus Christus.

Willie Smouter-Wassink
en kinderen

Redactieleden

Ds H. Smit
Ds G. Janssen
Drs H. de Jong
D. W. L. Milo
Drs H. E. S. Woldring

Adres van de Redactie

Postbus 7176
te Amsterdam.

Advertenties en druk

Drukkerij
„Steenbergen”,
Slotlaan 220, Zeist.
Tel. 0 3404 - 12452

Abonnementsprijs:

f 22,50 per jaar
f 11,75 per halfjaar
f 6,15 per kwartaal
Buitenland: Europa
en zeepost f 30,—;
Luchtpost f 50,—

Geref. Persvereniging „Opbouw”

Abonnementenadministratie
Rotterdamse Rijweg
174, Rotterdam-8
Tel. 010 - 153535
Giro 40.49.45

Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.